

# SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan zvečer, izimši nedelje in praznike, ter velja po pošti prejemati za avstro-ogerske dežele za vse leto 15 gld., za pol leta 8 gld., za četrt leta 4 gld., za jeden mesec 1 gld. 40 kr. Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za vse leto 13 gld., za četrt leta 3 gld. 30 kr., za jeden mesec 1 gld. 10 kr. Za pošiljanje na dom računa se po 10 kr. na mesec, po 30 kr. za četrt leta. — Za tujce dežele toliko več, kolikor poština znaša. — Na naročbe, brez istodobne vpošiljatve naročnine, se ne ozira. — Za oznanila plačuje se od štiristopenne petit-vrste po 6 kr., če se oznanilo jedenkrat tiska, po 5 kr., če se dvakrat, in po 4 kr., če se trikrat ali večkrat tiska. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo in upravnništvo je na Kongresnem trgu št. 12. Upravnistvu naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. vse administrativne stvari. — Vhod v uredništvo je iz Vegove ulice št. 2, vhod v upravnništvo pa s Kongresnega trga št. 12.

Telefon št. 34.

## Prvi vihar.

V poslanski zbornici se je včeraj začela razprava o izjavi, s katero se je novo ministrstvo predstavilo parlamentu, katero izjavo označujeta bolje nego bi to mogle vse besede ti dve dejstvi, da je ministrstvo Clary-Körber pač razveljavilo jezikovne naredbe za Češko in za Moravsko, da pa ni ob enem predložilo načrta jezikovnemu zakonu, kakor se je poprej naznanjalo in na najrazličnejše načine obljubovalo.

Vladni krogi, kakor tudi gotovi dvomljivi člani desnice, so pač mislili, da razveljavljanje jezikovnih naredb ne bode imelo posebnih posledic. Računali so z gotovostjo, da se uda češki narod svoji usodi brez odpora, da bo z resignacijo pretrpel tudi ta nečuvni akt krivičnosti, kakor je pretrpel konfiskacijo kraljevskega reskripta leta 1871.

In „dobri zavezniki“ sobojevnikom in prijateljem „zvesti“ poštenjaki klerikalnega mišljenja, katerim občna zmešnjava omogočuje uspešno ribarenje, se trudijo na vso moč, da bi češki narod pridobili za tako resignacijo, da bi zastopnike češkega naroda pregovorili, naj mirno pretrpi tudi to novo žaljenje in ponižanje in naj se tolaži z upanjem na boljšo prihodnost.

Toda kaže se, da češki narod nima volje ukloniti se komandi teh ljudij in njihovih somišljenikov, da hoče začeti resno in odločno opozicijo proti sedanjemu ministrstvu, glede katerega je vedno očitnejše, da nikakor ni nevtralnega, nego da je v resnici nemško strankarsko ministrstvo, ki si je postavilo nalogo, izpolniti ošabne nemške zahteve, in zagotoviti nemškemu narodu nadvlado v državi in nad slovanskimi narodi.

Položaj se jasni na vse strani. Danes se sicer še ne ve, kako razsodi poslanska zbornica o vladni izjavi, kar je sicer v praktičnem oziru jako majhnega pomena, toda ve se, da so v desnici elementi, ki delajo pod jedno odejo z vlado, in ve se, da se češki narod ne da ujeti v zanjke, katere mu nastavljajo njegovi dobri prijatelji.

Opozicionalno gibanje češkega naroda narašča z elementarno silo. Širi se od mesta do mesta, od vasi do vasi, in dobiva izraza v velikanskih demonstracijah, katere se neprestano ponavljajo. Tista vlada, ki je ravnokar s preklicem jezikovnih naredb izvršila najnezaslišanejšo kapitulacijo državne avtoritete pred prusofilskim nemškim radikalizmom in padla pred gospodom Wolfom in Schönererjem na kolena, skuša vsak pojav narodne ogorčenosti na Češkem in na Moravskem s kruto silo zadušiti. Ko so Nemci demonstrirali, tedaj vladni aparat ni mogel dosti nežno z njimi ravnati, dočim se postopa proti Čehom z največjo brezobzirnostjo. Tekla je tudi že kri. Na ta način misli „nevtralna“ vlada, da ustraši in užene v kozji rog češki narod in njegove poslance, da onemogoči vsak radikalni nastop.

In vendar je vse to gibanje le predigra in priprava za opozicionalni boj le začetek. To je bilo le grmenje, pravi vihar se šele začne. Kdor tega ne verjame, tisti nima pojma o čeških razmerah o mišljenju in čustvovanju češkega naroda.

Prve strele češke opozicije so začele švigati v včerajšnji seji poslanske zbornice. Ne mej debato o vladni izjavi, ampak mej čitanjem interpelacije glede tajnega ukaza, ki ga je izdal pravosodni minister Kindinger. Ta morda ni najslabši mej sedanjimi ministri, a prav on je moral prvi občutiti nevoljo češkega naroda.

Komaj se je začelo čitanje zadevne interpelacije, začeli so se tudi protesti čeških poslancev, in ti protesti so bili tako viharji, tako hrupni tako velikanski, da je moral pravosodni minister tako rekoč bežati iz dvorane, in da je bil predsednik primoran sejo nenadoma zaključiti.

Češki poslanci so pravosodnega ministra obsipali z najizbranejšimi izrazi, insultirali so ga po receptu Wolfa in Pferscheja, bombardirali so ga s kepami od papirja in kdo ve, če bi se ga ne bili še dejanski lotili, da ga niso obstopili in varovali nemški poslanci.

Nemško časopisje bo seveda radi tega prizora točilo debele solze, a če se pomisli,

da so Nemci ravno s takimi sredstvi dosegli popoln uspeh, da so prav s svojo obstrukcijo zmagali, potem o tem tarnanju nemških časopisov ni vredno izgubljeni besedi. Kar je bilo dovoljeno Nemcem, mora biti dovoljeno tudi Čehom, a da se jim je z zadevnim tajnim ukazom pravosodnega ministra storila nova velika krivica, to priča najbolje frenetično ploskanje, s katerim je nemška levica pritrdjevala temu ukazu, ko je bil včeraj prečitan.

Bolj kakor vlado je ta prvi v harkonsterniral dobre prijatelje in zaveznike čeških poslancev, nemške klerikalce. Kar iz sebe so bili, ker si dovolijo češki poslanci tako odločno nastopiti proti krivici, storjeni češkemu narodu. Zahtevali so, naj se nemudoma skliče izvrševalni odbor desnice in Čehom odločno prepove tako nastopanje, sicer da nemški klerikalci zapuste desnico.

Položaj se torej v resnici jasni in morda se razjasni še poprej, nego bo končana razprava o vladni izjavi; morda celo že v prihodnih urah, kajti o tem ni dvomov več, da so se češki poslanci naveličali komande nemških klerikalcev, ki tolmačijo solidarnost desnice, tako da so mora vse zgoditi, kar zahtevajo nemški klerikalci. Češki poslanci si ne bodo dali rok vezati in bodo nadaljevali, kar so začeli. Čehi hočejo v resnici delati opozicijo, ne samo na videz, naj jih desnica podpira ali ne.

V Ljubljani, 25. oktobra.

K položaju na desnici.

S „konservativne strani“ poročajo dunajski „Information“, da se začne menda takoj po končanih predlogih glede vremenske škode s Chlaryjem hud političen ples. Na desnici bojevitost narašča; vpliv Jaworskega in Kathreina je manjši od vpliva Dipaulija in Bilinskega. Danes stojé stvari tako, da se more smatrati desnico skoraj kot opozicionalno stranko. Opozicionalni značaj desnice se ne pokaže toliko v govorih o Claryjevi izjavi kakor v debati o proračunu, indennitetah itd. Mladočehi so jako ogorčeni, ker vsa solidarnost desnice v odločilnem trenutku ne more preprečiti želja na-

sprotnikov! Radi padca dr. Ferjančiča vlada med Čehi še vedno huda razburjenost. Vpliv nemških klerikalcev je Mladočehom sila zoper, in radi bi ga uničili, če bi se ne bali razpada desnice. „Krščansko-slovanska narodna zveza“ je izgubila v podpredsedstvu svojega zastopnika samo radi slabega vodstva in radi šibke organizacije. Zato — piše „Information“ — se bode morala zveza znova trdnješe organizirati. Sploh pa bo treba na vsej desnici upeljati ostrejšo disciplino in jednotnejšo organizacijo. — Poslanec Wolf je včeraj dokazoval, da ima glavno zaslugo, da so se jezikovne naredbe odpravile, nemško-nacionalna radikalna stranka. Češke opozicije — je dejal — ni smatrati resno. Komaj pol meseca bodo mogli delati Čehi tehnično opozicijo, tako slaba je stavba sedanje večine. V Prago bodo poslali komaj par bataljonov več in mir bo. Na Poljake se Čehi ne morejo zanašati. Ti gredo za vsako vlado in v vsako večino.

Debata o vladni izjavi

bo trajala menda celo večnost. Oglasilo se je namreč nič manj kot 69 govornikov, in sicer vsi contra, nihče ne pro. Če bodo govorili res vsi oglašenci — in baje ne misli nihče predlagati konca debate! — potem mesec ne zadošča, da se zvrsté vsi le na kratek govorček. Državnozbornski pravilnik ne more nikomur zabraniti besede. Zategadelj se oglašajo že razni listi in protestirajo proti temu, da bi trtili govorniki čas z mlatenjem prazne slame. „Deutsche Ztg.“ priporoča, naj bi govorniki le na kratko izrazili želje in pritožbe strank, dolgih govorov pa naj si nikar ne špogajo. Drugi in tretji govornik naj ostane le za pregnantne popravke in dostavke v rezervi. Da bi se poslanci producirali v parlamentu kot dolgovezni govorniki, to naj bi se enkrat za vselej odpravilo, kajti tam je mesto za resno, uspešno delo. Priliko za obširne, narodne govore ponujajo vsakomur društvene in volilne skupščine. — „Arb. Ztg.“ je istih nazorov. Piše namreč: Gospodje poslanci se bodo morali odločiti: ali hočejo politikovati ali — gofijati. Resna nevarnost je, da zaide zbornica iz same

## LISTEK.

### Slike iz Benetk.

(Spisala Zofka Kveder.)

III.

Na Lidu.

Zadaj se solnce rudeče topi v sinje morje, tu spredaj se dvigajo Benetke v vsi svoji večerni lepoti. Lahne rožaste megle vstajajo pod visoko nebo, tam v zahodu rdé beli oblaki v ognjeni plamteči zariji. Morje se blišči v svetli modro-rožasti barvi, nebo prepregajo nežno-modre barve, pomešane tu in tam z dolzimi širokimi svetlorumenkastimi trakovi. Morje in nebo sta skoro jednaka in vmes jih deli ravna črta, iznad katere se dvigajo krasovite beneške cerkve in palače.

Te barve!

Duša jih ne more zamisliti tako divnih, živih in diskretnih. Kako se to preliva druga v drugo, kako se megličasto žari ta zrak, kakor bi plavali po njem mehki razbarvni trnji!

Tako nevrjetne svetle jasne barve! Vijolčasto, zelenkasto, rožasto, modro v bledih niansah in vendar tako polne, žive.

In vse te najrazličnejše sestave barv v finih, slutečih refleksih razlite tam po

mestu, blesteče na krasni palazzo Ducale in visokih kupolah sv. Marka.

O, to je divota!

Morje in nebo pojeta v barvah svoje krasne večerne pesmi.

Na Lidu je sedel ob obrežju mlad slikar.

Kritično je motril sliko pred seboj in nezadovoljno pomajeval z glavo.

— Te barve niso prave, in taka ni narava — je vzklilnil bolestno.

Nevoljno je vrgel paleto proč v travo in se zamislil.

Daleč tam na severu je bil doma. V Skandinaviji mu je mrzli sever pel ob zibelki in večni sneg mu je mejil pogled. V sivih meglah je rasel, v dolgih zimskih nočeh mu je vzcvela umetnost v prsih.

Ona siva brezbarvna okolica, ona mrzla bela barva večnega snega, — ne, to ni bilo zanj. Ljubil je vroče južne barve, mehke nianse južnega podnebja.

In sedaj je sedel tu na jugu, in srce mu je bilo težko in prazno, in mehka boleča otožnost mu je trepetala v duši.

Oh, kako jih je ljubil te barve, a naslikati jih ni znal. Dan za dnevom se je trudil, dan za dnevom hodil venkaj na Lido in dan za dnevom se otožnejši vračal nazaj domov v malo sobico ob beneškem obrežju.

In tudi danes ni šlo. Ne onih finih

odsevov ni mogel pogoditi, ni mogel naslikati, kar mu je polnilo dušo.

Jezen se je vrgel v travo.

Umetnik, ha, ha umetnik!

Morje je enakomerno pluskalo ob obal, in njemu se je zdelo, da se mu roga. Zazrl se je gori v nebo, kjer so se oblaki polagoma temnili, in kjer je počasi izginjal njih svetli diskretni rob.

Nekaj je zašumelo za njim. On ni slišal. Zdajci se je nekdo dotaknil njegove stegnene roke. Skočil je kvišku.

— O Dio! — zaječala je lepa beneška gospodična v strahu.

Divjak ni bil. Potolažil jo je v svoji trdi polomljeni italijanščini, in dama se je dala kaj hitro potolažiti. Opognila se je celo toliko, da je stopila pred njegovo sliko in parkrat naivno vzklilnila: — „Che bell' o che bell'!“

On se je nasmehnil, vendar dejal, da slika še ni gotova, da ga bo pa jako veselilo, če si hoče gospica sliko še kdaj ogledati, kar mu je prav radovoljno obljubila.

Poslovala se je na to graciozno od njega in on se je ta večer mnogo bolje volje vračal nazaj v mesto kakor sicer.

Lepa Anita je še tisti večer pripovedovala na dolgo in široko in „un signor tedesco“ bi bil vesel, če bi bil vedel kako

navdušena je bila vročerkvna Italijanka za njegovo severno lepoto.

Oh, in lepi mladi lord je oni večer tudi več razmišljal o vročih črnih očeh svoje najnovejše znanke, kakor o divnih barvah nebeskega neba.

— Bog zna, je li pride še kdaj — je ugibal, in res prišla je.

Z nagajivim izzivajočim „complimenti!“ je stala hkratu pred njim, in se smejala njegovi hipni zadregi. No, seveda on ni molčal. Zabaval je lepega otroka gorke Venečije, kakor je vedel in znal, in ona mu je skušala tu in tam kaj pomagati. Jemala je barve iz njegove skrinjice in z naivnim veseljem prijala paleto v roke, katero je za hip odložil.

In kako je bila lepa v svoji otročji naivnosti! Kar zdržati se ni mogel, pripognil se je k njej in vzdihnil odkritosrčno: — O che bella signorina!

In malo ušesce pred njim je v hipu tako dražestno zarudelo, da se je vdal skušnjavi in lehno vgriznil z zobmi v gorko mehko kožo.

A ona ni poznala šal.

Pomočila je čopič globoko v karmin, in predno je vedel kaj in kako svetile se dve debeli rdeči črti v njegovem razčudenem obrazu, in lepa Anita se mu je od daleč škodoželjno smejala.

nerodnosti znova v stanje obstrukcije. — „Politik“ pa piše: Stališče čeških poslancev v tej debati je jasno, in treba ni šele posebnih posvetovanj, na katerih naj bi se govori redigirali in kontrolirali. Drugače pa je z izjavami drugih desničarskih strank. Zlasti mislimo na poljski in katoliški narodni klub. Izjave teh dveh klubov se z izjavo češkega kluba ne bodeja strinjati. A to naj nikogar ne iznenadi! Že izjemno stališče, katero zavzemajo zastopniki Čehov z ozirom na brezpogojno odpravljen jezikovne naredbe, je vzrok, da je ton čeških govorov rezkejši, in opozicija čeških poslancev huja kakor drugih govorov in poslanec, ki so sicer tudi proti vladi in levici, a so rezerviranejši. Da pa nekateri poslanci desnice podajajo nasprotnikom povod dvomiti o solidarnosti desnice, temu je kriv nedostatek močnega vodstva med strankami večine.

#### Nemški cesar in nemški prostovoljci v Transvaalu.

Predno so odrinili nemški prostovoljci pod poveljstvom polkovnika pl. Schiela v Transvaal Burom na pomoč, so poslali nemškemu cesarju Viljemu brzojavko, ki ga je morala speči v dno srca ter mu pognati v lice rudečico srama. Brzojavka sporoča pozdrave nemških prostovoljcev, ki hočejo ostati svojemu narodu zvesti živi ali mrtvi. Hkratu pa prostovoljci obžalujejo, da Nemčija svojim sorodnikom, Nizozemcem ne pride na pomoč proti roparskim Angležem. Nemško vojaško zvestobo pa hočejo ohraniti prostovoljci svojim burskim prijateljem, katerim je bil še nedavno tudi nemški cesar prijatelj. Z zavestjo, da najdejo brčkone smrt na bojišču za svobodo in pravico, so odšli nemški prostovoljci v boj, očitajoč še v zadnjem hipu svojemu cesarju — neznačajnost. Ko so Buri premagali in ujeli Rhodesovega pomočnika, Angleža Jamesona in njegovo tolpo, tedaj je Viljem II. navdušeno brzojavil Krügerju. Čestital je Burom, da so premagali Angleže. Danes pa je nemški cesar sovražnik Burom in prijatelj Angležev. V kratkem namerava iti v Balmoral posetit angleško kraljico! Nemški prostovoljci so povedali svojemu cesarju na polna usta, da ostane njihovo prijateljstvo zvestejše, in da rajši slavno umrô, kakor da bi se bratili z roparskimi Angleži. Zdi se, da doživi nemški cesar radi svoje vetrnjaške politike še prav huda očitavanja. V listih se že oglašajo povelj, ki naznanjajo vihar v parlamentu. Saj so pa Nemci res kratkovidni, da ne vidijo, kako škodijo v Afriki sami sebi s tem, da množé moč Anglije, ki bo končno pomela vse druge iz Afrike, sama pa bo absolutna vladarica.

#### Vojna v Južni Afriki.

Zdi se, da so vesti o velikih bojih in slavnih zmagah Angležev nad Buri jako pretirane, ako ne docela izmišljene. Angleška poročila itak niso bila nikdar posebno zanesljiva, bržčas pa so bila zadnja brzojavna obvestila o bitkah pri Glencoe in Elands-laagte naravnost lažnjiva. Šele v petek, 20. t. m. so bili Buri — kakor so poročali An-

gleži — pri Glencoe popolnoma poraženi, toda — čudno! — par dni so se prikazali Buri 30 kilometrov za Glencoe, torej na sovražnikovi strani. In pri Moderbridge se je vnela nova bitka, v kateri so bili Buri zopet tepeni. Istočasno pa so se Buri znova zgrabili za Angleži pri Glencoe in bili zopet premagani. Ako bi bili Buri res bežali pred Angleži, potem bi ne mogli znova poprijeti se z njimi in celo v največji bližini mesta Glencoe ali pa še 30 kilometrov dalje na sovražnikovi strani! Zdi se torej, da se je vršilo doslej le par prask med Angleži in Buri, v katerih so imeli Angleži to srečo, da niso bili tepeni, nego so se jim umaknili Buri. Ker imajo Angleži izvrstne topničarje, Buri pa izborne strelce-pošake, je bilo seveda na obeh straneh precej ubitih in ranjenih. O kakem večjem uspehu Angležev pa doslej ni govora.

## Dopisi.

**Z dežele, 23. oktobra.** Dolenjci — pozor! Škofovi konvikti bodo, kakor smo vam že povedali, nova desetina, ki jo boste kmeti odrajtovali. Meščani ne dajo nič za take farovške neumnosti. Ali Dolenjci bo še kaj družega zadelo. Če ljubljanski škof svojo misel uresniči, bo z novomeško gimnazijo pri kraji, če ne tudi z ono v Kranju; kočevska pa nemška postane popolna gimnazija, ker Kočevci ne bodo dajali svojih fantov v škofove konvikte. Kočevci so sicer revni, ali bogatini mej njimi in nemška tujina skrbi denarno za svojo mladež. Novomeški in kranjski gimnaziji bodo škofovi konvikti odvzeli učence; tako bodo klerikalne avstrijske vlade rade zaprle te gimnazije, da več denarja za vojaštvo in druge take reči dobijo. Kranjsko pomenišiti je avstrijskim vladam pravo veselje, s tem dobijo Nemci in Lahi prostore na naših tleh. Zato prodajajo iz verskega zaklada radi mnihom nekdanje kranjske samostanske graščine. Nas Slovence hočejo stran imeti, smo jim premajhni, da bi se z nami ukvarjali in z našim jezikom v uradih.

Če Novo mesto gimnazijo izgubi, odpade 14 profesorskih družin in par sto dijakov. Ti rabijo dosti živil na leto. Ta živila prodaja dolenjski kmet v mesto. Novomeški trg je velike važnosti za dolenjskega kmeta. Izračunite, koliko boste manj živil v mestu prodali, če pomagate škofu novomeško gimnazijo zatreti! Potem pa le dajajte za škofove konvikte krajcarje, goldinarje pa jemljete s tem iz Vaših in Vaših otrok bodočih gospodarstev! — Kje ste še po svetu take nerodneže našli, ki sovražnike svojega gospodarstva sami v življenju držijo! Ali se Vam morajo na glas smejeti Nemci in Lahi, kojim je toliko skomina po Vaših deželah?

**Iz Trsta, 22. oktobra.** Muzikante mesto učiteljev bode mo v bodoče dobili za primorsko deželo s koperskega učiteljskega, ako pojde tako dalje.

Čitali smo v „Naši Slogi“ kako prestrogo ravna s tamošnjimi dijaki na učiteljsku učitelj godbe v svoji stroki. Mi smo imeli priliko slišati od dijakov, ki so bili na počitnicah, kake zahteve ima zlasti na goslih, bodisi v teoriji ali v ročnosti in natančnosti. Pravil nam je dijak, kateremu je gotovo verjeti, ker tega ne zadene prestrogo dotičnega gospoda, saj je prejel prvi red, in je bil na goslih dobro izvežban. Že poprej nego je vstopil na učiteljske v Koper. Dotični dijak nam je povedal, da se mu smilijo ubogi drugi sodijaki, in da vsa-cemu bi se morali usmiliti, vide jih, kako se le-ti trudijo proti svoji naravi in nadarjenosti, da bi zadobili prvi red, med tem ko druge važnejše predmete morajo zane-marjati. Kdo je še neki slišal o taki strogosti in prenapetosti v svojem predmetu. Vrgel jih je debelo polovico dijakov. A pri popravku padlo jih je tudi, in sicer tudi taki, ki so imeli vstopiti v IV. tečaj. — Neki italijanski g. profesor se je baje energično zavezal za dijake pri neki konferenci proti taki strogosti, kar pa ni še nič pomagalo do zdaj. Dotičnemu g. profesorju smo hvalo dolžni.

Začetek je torej že storjen, in molčati ne moremo dlje, dokler se v tem oziru ta prenapetost ne ogladi na nivo primerne zahteve. Vprašamo in stavimo v prevdarek dotičnemu gospodu učitelju in vsem onim gospodom, ki imajo pri tem meročajno besedo in vpliv: Se-li misli muzikante mesto

učiteljev-vzgojiteljev napraviti iz naših sinov? Mislite-li, da res igra, ali pa bi morala igrati v ljudski šoli violina prvo ulogo? Ali mislite iz naših sinov, bodočih učiteljev, napraviti muzikante, ki bodo (ka-li?) nastopali v koncertih v gorskih selih? Koliko učiteljev poznamo iz prejšnje dobe, ko so bili šibki na goslih, in se sploh tudi ni dosti zahtevalo v tem predmetu, pa so sedaj učitelji na glas, ki imajo pohvalne uspehe v šoli. In to je pač dosledno, ker učitelj sploh ne potrebuje toliko znanja na violini. Dovolj mu je, da zna ubrati, in če je treba spremljati lahko jednostavno šolarsko pesmico v šoli. Če kdo more in je nadarjen v muziki, naj napreduje, naj doseže lepših uspehov v posebni skupini na goslih. Ali ne mučite onih, ki ne morejo nikakor uspeti čez svoj maksimum, ki jim ga je narava podelila. Saj vemo, da gosli niso predmet kakor kakov drugi, v katerem se da s pridnostjo uspevati. Faktično je še taci mladeničev, ki nikakor ne morejo pri vsej pridnosti in muki uspeti čez neko gotovo mejo. In ravno to se na koperskem učiteljsku, kakor je videti, ne jemlje v pomislek. Tam je le načelo: vrzimo ga! Ali se pomisli kaj na uboge stariše? Ali se pomisli in uvažuje dejstvo, da naša dežela primorska silno potrebuje učiteljev-vzgojiteljev. Muzikantov se že dobi, če ne še preveč, kajti poznati je take kraje po zapuščenem polju. In kdo pač bode še od starišev se zavzel, da pošlje svojega sina na učiteljske v Koper pri takih zahtevah in — in se vpraša zakaj? za ono pičlo plačo naj ubogi mladenič žrtvuje se takim zahtevam, taki pedanteriji? Pa se potem sliši: nimamo šol, nimamo učiteljev. A kako neki, na kakov način jih bomo imeli. Saj je boljsega kruha brez šole. Lahko bi se skoro prišlo do sklepa, da se v obče od vseh strani dela na to, ali vedé ali nevedé, da dobimo čim manj šol in učiteljev, da ljudstvo ostane z glavo v vreči — v raboto vsem, samo sebi ne. In res: od leta do leta dobivamo manje, zlasti slovenskih učiteljskihnikov. S kakim veseljem naj gredo ubogi mladeniči na učiteljske, in naj se sploh posvetijo učiteljskemu stanu, ko se od njih toliko nepotrebnega zahteva, in se jim potem le prehudoti godi.

Prosimo torej ter apelujemo tem potom, da se ostali gg. profesorji na učiteljsku v Kopru zavzamejo za to, da se zahteve glede sviranja na gosli in sploh v godbi omeje, da bodo mogli tudi drugi in ne samo nekaki virtuozji postati kdaj učitelji, in da bodo imeli čas, tudi še druge koristnejše predmete se učiti. Prosimo, da se posebno čast. gg. nadzorniki potrudijo za to stvar in ces. kr. deželni šolski svet. Naj uporabijo svoj vpliv pri tem tudi gg. poslanci, katere na to opozorujemo. Učiteljstvo naj v svojih zborih napravi potrebne korake, kakor stariši svoje. Priti moramo do tega, da dobimo potrebnih učiteljev.

## Nekaj črne zgodovine.

II.

Ko je bil leta 1814. Pij VII. zopet priznan kot „božji namestnik“, tedaj je skušal on, kakor pozneje vsi njegovi nasledniki, vpeljati isto moč duhovščine, kakor je bila prej. Bila je to, seveda, zelo težka naloga. Pripraviti se je moralo ljudstvo do tega, da bi duh svobode in novega veka izginil, in bi se vselila zopet stara vera v ljudstvo, ali drugače: ljudstvo bi se moralo prisiliti, da bi mislilo, kakor so mislili naši predniki pred 400 ali 500 leti. Grandiozno nadčloveško in skoro neizpeljivo podjetje!

Toda duhovščina ni obupala, temveč je mislila na svoje prednike, ki so iz nemogočega ustvarjali mogoče, in sklenila je delati isto tako. Pri tem pa ne smemo vprašati po poštenosti, pravičnosti in humaniteti. Tega ne smemo. Če se doseže le smoter, kaj drugo!

Tako je mislil tudi Pij VII., in zato je oživil zopet red jezuitov, katerega je papež Klemen XVI. kakor „škodljivega in katoliški veri nasprotnega“, dne 21. julija 1773 za vedno in večno odpravil. Pij je izprevidel, da je mogoče le tem, katerih se vse boji, prvim in največjim sovražnikom prosvete, le edino tem, ki se dotlej niso zbal nikakega hudodelstva, laži in krive prisege, če so s tem dosegli svoj smoter, mogoče klerikalizem zopet obdati s staro glorio, in zato je ta jezuitski red zopet organizoval 7. avgusta 1814. leta.

Ustanovil se je torej zopet jezuitski red in z njim še mnogo drugih redov, kakor red „usmiljenih bratov in sestra“. In ti so rasli po sklenjenih konkordatih, kakor gobe po dežju. Razun z drugimi stvarmi so se pečali jezuitje in „usmiljeni bratje in sestre“ tudi s šolo, v mestih in na kmetih. Tedaj je bilo ljudstvo liberalnega mišljenja in ne samo ljudstvo, tudi iz večine duhovščina. Da, nižja duhovščina je bila jako prostomislečna, kar priča na pr. Dalberg, Wessenberg in drugi. V Rimu so si morali reči gospodje, da toliko časa ne dobi klerikalizem ugleda in moči, dokler ne bode nehala pridigovati raz leco taka prostomislečna duhovščina. Grozovita kuga francoske revolucije, in še grozovitejša kuga dušne svetlobe in prosvete, — niti duhovščina, katoliška duhovščina je ni bila prosta. Treba je bilo torej na vsak način napeti drugih strun.

Takratna duhovniška generacija ni bila po nazorih pravih klerikalcev za nič, ta je bila ostala liberalnega mišljenja; toda kako je bilo s prihodnjo generacijo, to je s kandidati po seminarjih in univerzah katoliške teologije? Vplivati se je moralo na te! Ali bi ne bilo mogoče teh, ki so bili premladi, da bi se jih lotil duh prosvete, tako vzgojiti, da bi jim bil klerikalizem in njegova moč najvišje? S konkordati so vender dobili pravico, čuvati na vzgojevališči, da ne bi se v nje vrnil kak „slab“ duh. Kaj je bilo torej lažje, kakor na vseh katoliških univerzah, seminarjih, kolegijah in gimnazijah izpodrinuti one profesorje, ki niso dovolj „rimsko-katoliški“ mislili, in nadomestili izpraznjena mesta z jezuiti, ali vsaj z jezuitskimi prijatelji? Seveda, prenašlo to ni smelo iti, ker bi sicer vlade in ljudstvo to preveč hitro opazile in preprečiti hotele, a saj tudi Rim ni bil v enem dnevu sezidan, in kar se danes ne more storiti, stori se lahko jutri!

(Dalje prih.)

## Dnevne vesti.

V Ljubljani, 25. oktobra.

— **Osebnosti.** Za sodne svetnike so imenovani okrajni sodnik v Labinu g. dr. Josip Colombis, sodni tajnik v Piranu g. Ivan B. Valentinčič in sodni tajnik na Krku g. Konstantin Budimic. — Sodni tajnik gosp. dr. M. Brunetti je imenovan okrajnim sodnikom v Bujah. — Okrajni sodnik na Krku g. Jurij Zottig je premeščen v Kormin.

— **Občni zbor kranjske kmetijske družbe.** V zadnji uri se obračamo do svojih somišljenikov in jih pozivljamo, v prvi vrsti ljubljanske člene, naj se zanesljivo in polnoštevilno udeležijo jutrišnjega občnega zbora kmetijske družbe. Klerikalna stranka se je z vso strastjo vrgla na agitacijo. Njeni priganjači so noč in dan na nogah. Od hiše do hiše hodijo in lové člene kmetijske družbe z vsemi dopustnimi in nedopustnimi sredstvi za svoje namene. Klerikalna stranka pripelje v resnici tudi zadnjega moža na volišče. Ni ji žal niti truda niti stroškov, kajti zaveda se, da je izid te volitve zanjo največjega pomena. Nujno je torej potrebno, da pride vsak naš volilec na občni zbor, zlasti da pridejo polnoštevilno vsi ljubljanski člani. Bila bi sramota za vsacega, kdor bi ostal doma. Kakor smo že včeraj naznanili, se bo volilo po skupinah. Vsled prošnje ces. kr. kmetijske družbe je vlada odredila, da bo na volišču pri vsaki skupini vladni uradnik. Opozorjamo končno vse somišljenike, naj se drže svojih ljudij in naj pazijo, da ne bodo našim pristajam nasprotniki trgli glasovnic in jim usiljevali drugih z imeni klerikalnih kandidatov.

— **Ne bodite otročji!** „Slovenec“ je o protestanski propovedi minolo nedeljo spisal cel članek. Ta nam kaže, kako smešnobojzljivi so tisti ljudje okrog „Slovenca“. Delajo se, kakor da bi vsled te slovenske propovedi v protestanski cerkvi grozila strašna nevarnost katoliški cerkvi in slovenski narodnosti. Ne bodite otročji! Katoliške cerkve na Kranjskem ne bodo pokopale protestanske propovedi, in če bi se vršile vsak dan. To je tako naravno, da bolj ne more biti. A tudi slovenski narodnosti ne more biti ta propoved nevarna, saj spada propovednik menda k verski družbi „čeških bratov“ in je sam oduševljen Slovan ter nima nikake zveze s nemško protestansko propagando.

Oh, ne ta Lido!

Prišla je zopet in zopet.

Saj je bil tu vendar njen večerni sprehod, in on je tu slikal! Njej se ni nikjer tako ugajalo, kakor na Lidu, v „Giardini publici“ itak ni skoro nič zelenja in pri San Giorgio Maggiore je tako pičel prostor. In kaj šele on! Drugje ni mogel izvršiti svojih slik, kakor na Lidu, in če je pri tem več gledal v iskrene oči divne Anite, kakor na daljno katedralo sv. Marka, kdo bi mu to zameril!

In neki večer, ko je bilo morje posebno lepo in nebo tako divno rožasto, sela je lepa Anita k svojemu „straniero“ in leta je pošepetaval tako krasne reči v mala ušesa, da je lice lepega otroka dražestnejše rudelo od zlate zarije zahajajočega solnca.

In mala Benečanka je znala tako sladko, zapeljivo poljubljati, da je mladi Norvežec navezal svoje srce za vse večne čase na beli labudni vrat svoje Anite.

Pustil je začete slike beneškega obrežja in naslikal svojo Anito na Lidu, ob morju sedečo s paletjo, v levi roki, velikim čopičem za desnim ušesom in porednem v lepem, mladem obrazu.

In gospodom razsojevalcem v razstavi je nagajiva diletantka tako ugajala, da je dobil mladi slikar za njo prvo darilo.

Dà, dà, Lido in lepe beneške Anite!

Ali bi bil v službi nemške propagande stoječ propovednik pozivljaj pošlušalce „molimo za slovenske brate“ in „molimo za srečo slovenske domovine“? Torej, nikar ne blebetajte tacih neumnosti, kakor ste jih napisali včeraj!

— **Slovensko gledališče.** Jutri v četrtek dne 26. t. m. priredi dramatično društvo izredno predstavo na čast zunanjim članom c. kr. kmetijske družbe. Ker bo ta dan mnogo Slovencev iz raznih krajev kranjske dežele v Ljubljani zbranih, ki imajo sicer redkokdaj priliko obiskovati slovensko gledališče, odredila je intendantca slovenskega gledališča, da seta uprizori izjemoma dramska in operna predstava. Da se zunanjim obiskovalcem gledališča poda pristna slika sedanjega stanja slovenskega gledališča in njegovega napredka v dramskih in opernih predstavah, uprizori se pristna domača izvirna igra Stritarjeva „Logarjevi“ ter poje se opera „Cavalleria rusticana“. Ker nastopajo pri tej izredni predstavi v igri in operi najboljše domače in tuje, igalske in pevske moči, poda se občinstvu pristen in resno-lep umetniški užitek. Opozarjamo, da se predstava prične izjemoma že točno ob 7. uri zvečer.

— **Zabavni večer „Slov. plan. društva“** vršil se bode v petek, dne 27. t. m. Predaval bode gospod župan Ivan Hribar o svojem potovanju po Ruskem. Dični kvartet „Ilirija“ sodeluje iz posebne prijaznosti pri tem večeru. Lokal: mala dvorana v „Narodnem domu“.

— **Slovenske menice.** Sedaj so v prometu uradne menične golice s slovenskim besedilom samo v vrednosti po 10 vinarjev, 20 vin., 40 vin., 60 vin., 80 vin., po 1 krono, 120 kron, 140 kron, 160 kron, 180 kron in po 2 kroni. Glasom naredbe ces. kr. finančnega ministrstva z dne 6. oktobra 1899. l., št. 50.989 se bodo s 1. novembrom 1899. leta počeli na novo upeljati tudi uradne menične golice s slovenskim besedilom v vrednosti po 4 krone, 6 kron, 8 kron in po 10 kron. Opozarjamo občinstvo na te golice in menimo, da je samo po sebi umevno, da se jih bode posluževalo.

— **Železnica Gorica-Trst.** Tržaški listi poročajo o železnici, ki bi šla iz Gorice v Trst in sicer v smeri proti Ajdovščini do približno Dornberga, potem bi se zavila po vipavski dolini čez Štanjel, Komen, Opčino, Katinaro proti zalivu v Miljah ter bi se stekala v železnično progo pri sv. Andreju v Trstu. Tako črto slikajo kot nadomestilo za predelsko ali bohinjko železnico. Najbrže pa bi bila ta proga le pričetek jedne ali druge železnice, nikakor pa bi ne bila zgrajena v ta namen, da nadomesti katero izmed omenjenih dveh. V tem slučaju, ako bi se tak načrt uresničil, bi zadela morda kaka prememba vipavsko železnico.

— **„Postumia“.** Ta krajevna spaka, katero je iznašla „irredenta“ za našo čisto slovensko Postojino, si je udrila pot že v c. kr. uradne oglase. Tako na pr. čitamo v uradnem listu „Osservatore Triestino“ št. 238 z dne 17. oktobra, razglas c. kr. poštno-brzojavnega ravateljstva za Primorsko, Kranjsko od št. 41228 z dne 4. oktobra 1890 pod tek. št. 244 lett. rec. št. 157, da je nevdignjeno neko pismo iz „Postumia“. Ali ni to uradna samovoljna predrznost, kateri ni primere!? Ako tako delajo že c. kr. državni uradi, potem ni čudež, da se enakih krajevnih spak poslužujejo tudi zasebniki! V imenu prizadetih kranjskih Slovencev kar najodločneje protestujemo proti uradnemu spačevanju slovenskih imen!!

— **Drslališče.** Piše se nam: Le še malo časa in — kakor kaže — mrzla zima bo tu! Vsa razvedrila, zabave in športi pod milim nebom se omeje na drslališče, kjer je po zimi edino še veselo življenje. V Ljubljani se nam že par let obljubljuje novo in to slovensko drslališče na dirkališču, in se je žrtvovalo v to svrhu tudi že nemalo novcev. Pametno in potrebno je, da se zopet lotijo tega narodnega podjetja z vso vnemo, in da nadaljujejo začeto delo takoj. Skušnja namreč uči, kaj se pravi delati drslališče po zimi. Denar bi naravno skozi okno metali, ko bi pustili že skoro izgotovljeno delo nedovršeno! Za nas Slovence je vendar čudno, da se moramo — v slovenski metropoli — drsati na drslališču, kjer nam usiljujejo nemščino. Na „Kern“ vendar ne moremo hoditi!

Splošna želja je, da se otvori letos pravočasno slovensko drslališče na dirkališču, a ta želja je z ozirom na več stotin slovenskih drsalcev utemeljena, osobito ker ni treba bati se, da bi to narodno podjetje ne uspevalo!

— **Tržaški občinski proračun** izkazuje za leto 1900. skupnega primankljaja 1.209.950 kron, skoro 15% vseh občinskih dohodkov. Ta številka pojasnjuje, kako žalostno je gospodarstvo mestnega zastoparja tržaškega.

— **Slovenska umetnost.** V izložbi Gričar-Mejačeve tvrdke je izložena zopet prelepa slika akad. slikarja M. Jame. Slika predstavlja idilo z gorenskega polja. Konj, počivajoč po utrudljivem oranju, je pripravljeno krmo iz koša na vozu. V ozadju pa orje kmet. Konj s svojo kmetisko opravo je izveden jako marljivo in natančno; takisto je jutranja luč in polmračno ozadje prav izvrstno pogojeno. Gotovo je ta slika iz slovenskega narodnega življenja prav simpatičen umotvor, ki najde nedvomno svojega kupca.

— **Dobljena stava.** Gosp. Fran Krapeš, kavarnar v „Narodni kavarni“, dobil je stavo z znanim nekdanjim mesarjem v Ljubljani, g. Janezom Trskanom, v znesku 200 kron. Gosp. Krapeš je sedaj to svoto podaril kakor tudi 10 kron, katere je on stavil in dodal, v javne in dobrodelne namene, in sicer: za Prešernov spomenik 50 kron, za družbo sv. Cirila in Metoda tudi 50 kron, ostalo svoto 110 kron pa je naložil za šest nepreskrbljenih mladoletnih otrok pred kratkim zamrle g. Ane Sedej, bivše gostilničarke, katerim otrokom je on oskrbnik. Gosp. Krapešu, ki je znan kot narodnjak, gre za to velikodušnost vse priznanje.

— **Akad. tehn. društvo „Triglav“ v Gradcu.** II. redni občni zbor aked. tehn. društva „Triglav“ v Gradcu bo v soboto, dne 28. t. m. ob 8. uri zvečer z nastopnim dnevnim redom: 1. Čitanje zapisnika; 2. čitanje zapisnika bratskega društva „Slovenija“; 3. a) poročilo odbora, b) glavno poročilo tajnikovo, c) blagajnikovo in gospodarjevo; 4. volitev: a) predsednika, b) odbora, c) revizorjev, d) častnega soda; 5. slučajnosti. Lokal: „Zum wilden Mann“ Jako minska ulica. Gostje dobro došli!

— **Društvo „Šumadija“ v Pragi** priredi I. redno sejo letošnjega leta v soboto, dne 4. novembra 1899. l., v gostilni „u města Přibrami“, Puchmayerova ul. P. II. Na vsporedu je mej drugim volitev novega odbora.

— **Opozarjamo na današnji inserat „Glavne slovenske hranilnice in posojilnice“,** posebno na visokost obrestij za hranilne vloge z ozirom na to, da tečejo iste od dne vložitve do dne vzdige in na to, da je povsem sigurno naložen, ker določujejo pravila neomejeno jamstvo.

— **Prestolonaslednica-vdova Štefanija — nevesta.** Ker je grof Lonyay, ženin nadvojvodinje Štefanije, kalvinec, bo moral pred poroko prestopiti h katoličanstvu. Štefanija se mora odpovedati vsem pravicam prestolonasledstva. Pravice hčerke Elizabete pa o stanejo seveda nedotaknjene. 16 letna Eliza beta dobi v kratkem svoj dvor. Štefanija je imela doslej 35.000 gl. mesečne apanaže; ko se omoži znova, bo dobivala 100.000 gl. na leto. „Reichswehr“ poroča, da je zbujal grof Lonyay v evropskih salonih s svojo zunanostjo, s svojo eleganco in ljubeznivostjo pozornost. Svoj grad v Oloszi je dal grof Lonyay docela prenoviti in bajé prekrasno prirediti.

— **Avstrijska vlada** ne dovoli, da bi se nabirali prostovoljci za vojno v Transvaalu, češ, da bi se s tem prelomila neutralnost našega stališča napram bojujočima se strankama. Zato je grof Goluchowski oblastvom ukazal, naj onemogočijo vsakršno nabiranje prostovoljcev. Kakor bi dosluženi vojaki in vojaščine prosti močje v Avstriji ne imeli osebnih svobode. To je res klasična prepoved!

— **Rubinsteinov „Demon“.** Dva glasbenika, največja virtuoza na klavirju, — Liszt in Rubinstein — sta sama mnogo višje cenila svoje skladbe nego svojo virtuoznost, a dasi nikdo ne more odrekati njiju kompozicijam krasote in veljave, vendar nista prodrla ž njimi v maso. Velikega uspeha na odru nista dosegla nikdar. Rubinstein je bil pogosto na Dunaju in v svojih koncertih kot virtuozi našel vedno

neomejeno občudovanje in slavo, a navzlic osebnih simpatij, katere je tu užival, njegove opere niso uspevale. Umetnik svetovne slave, bil je, do najnovejšega časa, jedini slovanski skladatelj, kateri si je izlahka priboril pozorišče dunajske dvorne opere. Njegove opere so pa po par predstavah zopet izginile; mlajša generacija je te dni čula „Demona“. „Demon“, leta 1875. prvič predstavljen v Petrogradu, (premiere omenjenih drugih oper Rubinsteinovih so bile v inozemstvu), si je pridobil zlasti v Rusiji priljubljenost. A na Dunaju se ne bo trajno vzdržal. In vendar je „Demon“ delo, ki visoko nadkrijuje marsikatero znanih in priljubljenih ter vedno uspešnih. Dejanje opere je posneto po spevu „Demon“, veličastnem epu slavnega ruskega pesnika Lermontova. Opera je bila z izredno skrbljivostjo uprizorjena; najboljše moči: Reichmann, gdčna. Mildenburg, Naval, Heš, prekrasna, bogata scenerija, prava paša očem, vse to je bilo primerno, da poleg glasbe pribori operi velik uspeh. Romantičnost in bajeslovje v operi ni delu na škodo; vendar pa dejanje vendarle preveč spominja na Wagnerjevega „Holandca“. Glasba Rubinsteinova je morda preveč rusko-narodna za „nemški“ Dunaj, pristašim stare šole je preveč moderna, Wagnerjancem pa zopet premalo po vzoru njihovega mojstra. G—l.

— **Nameravan roparski umor** se je ponesrečil te dni v Gradcu. Sin prijatelja dr. Sauersicka, graškega odvetnika, je hotel podkupiti vrtnarskega pomočnika v ta namen, da bi odvetnika umoril in oropal. Vrtnarski pomočnik se je delal, kakor bi bil z načrtom zadovoljen. Ko mu je mladi ropar prinesel bodalo in britev, ga je izročil obveščeni in čakajoči policiji.

— **V blaznosti.** 18. t. m. ob 5. uri zjutraj je nakrat zblaznela gostilničarjeva žena Grünna v Turn-Severinu ter je prerezala grlo svoji 14letni in 16letni hčerki. Obe sta umrli takoj. Med tem se je zbudila 19letna hči, ki je skušala materi iztrgati nož iz rok ter se pri tem teško ranila.

— **Vlak — razvažalec bojnih vestij.** Angleški list „Daily Mail“ si je nabavil poseben vlak z „najhitrejšim“ strojem in „najboljšim“ strojevodjo na svetu v to svrhu, da razvažajo po Londonu bojne vesti, takoj ko dospo iz Transvaala. Ta vlak je seveda najboljša reklama za list „Daily Mail“, ki si pridobiva tako največji ugled.

## Književnost.

— **„Slovenka“.** Vsebina 21. zvezka: Mokriška: Na pokopališču — pesem. — J. Potapenko: Brez boja. — X. Y.: Vele rože. — Ebin Kristan: In družega nič...? — J. Sundečić: Sve sam tebi dao — pesem. — Zorana: Marjetica maščevalka — pesem. — Zorana: Iz ženskega življenja. — Marica: Rusija. — Razno.

## Telefonična in brzojavna poročila.

**Dunaj 25. oktobra.** V današnji seji so prišli v debati o vladni izjavi na vrsto desničarski govorniki. Prvi je govoril imenom poljskega kluba njegov načelnik posl. vitez Jaworsky, ki je izjavil naravnost, da nima poljski klub do Claryjeve vlade nobene zaupanja. Program, katerega je razvil grof Clary, je docela centralističen, zato ga bodo Poljaki, kot zvesti členi desnice, z vsemi postavnimi sredstvi pobijali. Nato je govoril Schönerer-janec posl. Türk, ki je dejal: „Ako se boj med Cehi in Nemci na Češkem kmalu ne preneha, mora nastati državljanska vojna, v katero bodo posegli Prusi s svojimi topovi ter ustražovali češko prešernost.“ Te besede so izzvale nepopisno ogorčenost in razburjenost. Z raznih strani se je klicalo Türk: „Fej! Sram Vas bodi! Izdajalci!“ Ko je govoril Malorus Jarosiewicz, je naznanil grof Palfy imenom češkega veleposl. Claryjevi vladi neizprosni boj. Odpravo jezikovnih naredeb je imenoval grof Palfy največje žaljenje, ki se je zgodilo kdaj kakemu narodu. Že med govorom so češki in drugi slovanski poslanci ploskali grofu Palfyju, ko pa je končal, so ga odlikovali s 4 salvami ploske. Posl. dr. Stransky je imenoval 7. okt. dan odprave jezikovnih

naredeb, za Avstrijo sramotnejši kakor dan Solferina ali Kralj. Gradca. Takrat se je zgodila najsramotnejša politična felonija, kakoršne zgodovina naše države ne pozna. Grof Clary je slamnati mož grofa Goluchowskega. Grof Clary je potisnil krono v ospredje ter se skril za njo. Predsednik pl. Fuchs je svaril govornika, naj ne vlačí krone v debato. Dr. Stransky se je obrnil nato proti posl. Türkmu ter dejal, da bi povsod drugod takega govornika, ki grozi domovini s topovi tuje vlasti, opluvali in vrgli na cesto. Zavračajoč odredbe novega justičnega ministra Kindingerja je dejal dr. Stransky, da pojde Avstrija s sramotnim pečatom krivičnosti v XX. stoletje. Ko je govoril posl. Bochaty, je naznanil posl. Kathrein imenom nemške katoliške stranke, da bo njegova stranka kolikor možno podpirala Claryjevo vlado ter ji pomagala v izvršitvi njenega programa. Izjava dr. Kathreina je vzbudila nepopisno strmenje tako v desničarskih kakor v levičarskih krogih. Nemška katoliška stranka se je postavila z izjavo dr. Kathreina v največje in najočitnejše nasprotje z izjavami vseh drugih desničarskih strank.

**Dunaj 25. oktobra.** Iz Bruslja je došla vest, da bode belgijski dvor poroko prestolonaslednice popolnoma ignoriral. Kralj je že ustavil Stefanijsko dose-danje izplačevanje apanaže ter ji prepovedal, da bi se po poroki imenovala „kraljevska visokost“. Dan poroke ostane tajen.

**Praga 25. oktobra.** Te dni so se vršile demonstracije proti vladi v Peceku, Chrudimu, Mnihu, Hradcu, Domažlicah in Slaniku. Demonstranti so pobili židom nekaj okenj. Več ljudi je bilo aretovanih.

**Praga 25. oktobra.** V Vsechinu so se pripetile včeraj velike demonstracije, katere je vojaštvo siloma zatrla. Pri tem sta bili dve osebi ubiti, 17 pa ranjenih.

**Praga 25. oktobra.** V Brodu Železnem se je vršila skupščina županstev vseh okrajnih občin. Sklenilo se je ustaviti vsa dela v prenešenem delokrogu.

**Brno 25. oktobra.** Pri pogrebu med zadnjimi izgredi v Holešovu padlih oseb je postopalo vojaštvo, ki je delalo kordon, nečuvno. Ko je neka oseba pretrgala vojaški kordon in hotela vstopiti v spreved, so jo vojaki zabodli. Smrtnoranjeno osebo so odnesli umirajočo.

**Lviv 25. oktobra.** „Przegľad“ trdi, da se je moral umakniti grof Thun pritisku vojnega ministra Krieghammerja, generala Schönaicha in šefa generalnega štaba, barona Becka, ki so prigovarjali cesarju, naj napravi na Češkem konec vsej agitaciji proti nemškemu jeziku, ki se javlja posebno v demonstrativnih javljenjih čeških rezervistov. Vojaški krogi so naglašali nevarnost, ki nastaja vsled teh demonstracij med vojaštvom. Češki podčastniki nočejo znati nemščine, zato manjka mož za podčastniška mesta.

## Izjava.

Podpisani učitelji, zbrani na prijateljskem sestanku v Cerknem, protestirajo najodločneje proti pisavi in tendencioznim lažem „Domoljuba“ št. 19 z dne 5. oktobra t. l.

Vsled članka: „Slovenski učitelji, odločite se“ čutijo se žaljene kot učitelji ter obsojajo to ščuvanje prostega ljudstva proti šoli in ob enem proti učiteljstvu. Več o priliki učiteljskega zborovanja.

Cerkno, dne 22. oktobra 1899.

Francišek Kokole, Jos. Rakovšček, And. Jakler, Francišek Murnik, Julij Kogoj, Fr. Kašca, Iv. Trebše, Iv. Hrast.

## Darila.

Uredništvu našega lista je poslal: Za družbo sv. Cirila in Metoda: Gosp. Fran Krapeš, kavarnar v „Narodni kavarni“ v Ljubljani, 50 K. — Živio rodoljubni darovalec! Za Prešernov spomenik: Gosp. Fran Krapeš, kavarnar v „Narodni kavarni“ v Ljubljani, 50 K. — Živio rodoljubni darovalec!

**Avstrijska specialiteta.** Na želodcu boleha-  
jočim ljudem priporočati je porabo pristnega „Moll-  
ovega Seidlitz-praska“, ki je preskušeno domače  
zdravilo in upliva na želodec krepilo ter pospe-  
šilno na prebavljenje in sicer z rastočim uspehom.  
Škatljica 1 gld. Po poštne povzetti razpošilja to  
zdravilo vsak dan lekarnar A. MOLL, c. in kr.  
dvorni zalagatelj, DUNAJ, Tuchlauben 9. V lekar-  
nah na deželi zahtevati je izrecno MOLL-ov pre-  
parat, zaznamovan z varnostno znamko in s pod-  
pisom. — Direktna pošiljatev ne pod 2 škatljici.  
5 (59—14)

**Začetek izjemoma ob 7. uri.**  
**Dež. gledališče v Ljubljani.**  
Štev. 17. Dr. pr. 955.

**V četrtek, dne 26. oktobra 1899.**  
**Izredna predstava na čast zunanjim**  
**členom c. kr. kmetijske družbe.**

## Logarjevi.

Obraz iz domačega življenja v štirih slikah. Spisal  
Jos. Stritar. Režiser g. Rudolf Inemann.

Potem:

## Cavalleria rusticana.

Melodram v jednom dejanju. Spisala Targioni-  
Tozzetti in Menasci. Uglasbil Pietro Mascagni. —  
Kapelnik g. Hil. Benisek. Režiser g. Jos. Noll.

Pri predstavi sodeluje orkester sl. c. in kr. peh. polka Leopold II. št. 27.

Prihodnja predstava v nedeljo, 29. oktobra.

## Meteorologično poročilo.

Višina nad morjem 806 m. Srednji srčni tlak 736.0 mm.

| Oktobar | Čas opa-<br>zovanja | Stanje<br>baro-<br>metra<br>v mm. | Tempe-<br>ratura<br>v °C | Vet.:ovi   | Nebo        | Pada-<br>vina<br>v 24 urah |
|---------|---------------------|-----------------------------------|--------------------------|------------|-------------|----------------------------|
| 24.     | 9. zvečer           | 738.5                             | 9.3                      | sl. jug    | jasno       | mm                         |
| 25.     | 7. zjutraj          | 737.6                             | 4.5                      | sl. svzhod | oblačno     | mm                         |
|         | 2. popol.           | 737.2                             | 15.0                     | sl. jzhod  | pol. oblač. | mm                         |

Srednja večerajša temperatura 8.6°, nor-  
male: 8.9°.

## Umrli so v Ljubljani:

V deželni bolnici:

Dn 19. oktobra: Ludovika Salberger, kamno-  
sekova hči, 2 leti, davica.  
Dn 20. oktobra: Ivan Zor, dninar, 38 let,  
jetika.  
Dn 21. oktobra: Doroteja Koncilja, gostija,  
70 let, srčna hiba.

## Dunajska borza

dn 25. oktobra 1899.

|                                   |     |      |        |     |
|-----------------------------------|-----|------|--------|-----|
| Skupni državni dolg v notah.      | 99  | gld. | 55     | kr. |
| Skupni državni dolg v srebru.     | 99  | "    | 35     | "   |
| Avstrijska zlatna renta.          | 117 | "    | 55     | "   |
| Avstrijska krona renta 4%.        | 99  | "    | 40     | "   |
| Ogerska zlatna renta 4%.          | 116 | "    | 10     | "   |
| Ogerska krona renta 4%.           | 95  | "    | 20     | "   |
| Avstro-ogerske bančne delnice.    | 900 | "    | —      | "   |
| Kreditne delnice.                 | 370 | "    | 25     | "   |
| London vista.                     | 120 | "    | 75     | "   |
| Nemški drž. bankovci za 100 mark. | 58  | "    | 97 1/2 | "   |
| 20 mark.                          | 11  | "    | 77     | "   |
| 20 frankov.                       | 9   | "    | 58     | "   |
| Italijanski bankovci.             | 44  | "    | 70     | "   |
| C. kr. cekini.                    | 5   | "    | 70     | "   |

Vse vrednostne papirje preskrbuje BANKA  
MAKS VERSEC, Ljubljana, Selenburgove ulice 3.  
Srečke na mesečne obroke po 2, 3, 5—10 gld.

## Gotov uspeh

imajo splošno priznane

## Kaiser-jeve

## karamele iz poprove mete

proti nedostajanju apetita, želodč-  
nemu bolu, slabemu in pokvar-  
jenemu želodcu.

Pristne v zavojih po 25 vin. pri Mr. Ph.  
Mardetschlaeger-ju v Ljubljani, v orlovi le-  
karni poleg železnega mostu, in pri Ubaldy  
p. l. Trnkóczy-ju v Ljubljani. b (1919—1)

Ces. kr. avstrijsko državno železnico.

## Izvod iz voznega reda

veljaven od dne 1. oktobra 1899. leta.

**Odhod iz Ljubljane juž. kol. Proga čez**  
**Trbiž.** Ob 12. uri 5 m. po noči osonni vlak v Trbiž,  
Baljak, Celovec, Franzensfeste, Ljubno; čez Selzthal  
v Aussee, Solnograd; čez Klein-Reifling v Steyr, v  
Linc, na Dunaj via Amstetten. — Ob 7. uri 5 m.  
zjutraj osonni vlak v Trbiž, Pontabel, Baljak, Celovec,  
Franzensfeste, Ljubno, Dunaj; čez Selzthal v Solno-  
grad, čez Amstetten na Dunaj. V oktobru in aprilu  
ob nedeljah in praznikih v Linc. — Ob 11. uri 50 m.  
dopolodne osonni vlak v Trbiž, Pontabel, Baljak, Ce-  
lovec, Ljubno, Selzthal, Dunaj. — Ob 4. uri 2 m.  
popoldne osonni vlak v Trbiž, Baljak, Celovec, Ljubno,  
čez Selzthal v Solnograd, Lend-Gastein, Zell ob jezeru,  
Inomost, Bregenc, Curih, Genevo, Pariz; čez Klein-  
Reifling v Steyr, Linc, Budejevice, Plzenj, Marijine  
vare, Heb, Franzove vare, Karlove vare, Prago, Lipsko,  
Dunaj via Amstetten. — **Proga v Novo mesto**  
**in v Kočevje.** Osonni vlaki: Ob 6. uri 4 m. zjutraj,  
ob 1 uri 5 m. popoldne, ob 6. uri 55 m. zvečer. —  
**Prihod v Ljubljano juž. kol. Proga iz Trbiža.**  
Ob 5. uri 46 m. zjutraj osonni vlak z Dunaja via  
Amstetten, Lipskega, Prage, Francovih varov, Karlo-  
vih varov, Heba, Marijinih varov, Plznja, Budejevic,  
Solnograda, Linca, Steyra, Aussee, Ljubna, Celovca,  
Baljaka, Franzensfeste. — Ob 11. uri 17 m. dolo-  
pudne osonni vlak z Dunaja via Amstetten, Karlovih  
varov, Heba, Marijinih varov, Plznja, Budejevic,  
Solnograda, Linca, Steyra, Pariza, Geneve, Curiha,  
Bregence, Inomosta, Zella ob jezeru, Lend-Gasteina,  
Ljubna, Celovca, Linca, Št. Mohorja, Pontabla. —  
Ob 4. uri 57 m. popoldne osonni vlak z Dunaja,  
Ljubna, Selzthala, Baljaka, Celovca, Franzensfesta  
Pontabla. — Ob 9. uri 6 m. zvečer osonni vlak z  
Dunaja, Solnograda, Ljubna, Baljaka, Celovca, Pon-  
tabla. V oktobru in aprilu ob nedeljah in praznikih  
iz Linca. — **Proga iz Novega mesta in Ko-**  
**čevja.** Osonni vlaki: Ob 8. uri in 21 m. zjutraj, ob  
2. uri 32 m. popoldne in ob 8. uri 48 m. zvečer. —  
**Odhod iz Ljubljane drž. kol. v Kamnik.** Ob  
7. uri 23 m. zjutraj, ob 2. uri 5 m. popoldne, ob  
6. uri 40 m. in ob 10. uri 25 m. zvečer, poslednji  
vlak le ob nedeljah in praznikih v oktobru. — **Pri-**  
**hod v Ljubljano drž. kol. iz Kamnika.** Ob 6.  
uri 55 m. zjutraj, ob 11. uri 8 m. popoldne, ob 6.  
uri 10 m. in ob 9. uri 55 m. zvečer, poslednji vlak  
le ob nedeljah in praznikih v oktobru. (1206)

## Poštna in brzojavna upraviteljica (1915—2)

išče službe ter želi takoj vstopiti. — Oglas-  
sila sprejema upravnistvo „Slov. Naroda“.

## Mehlovano sobo

s hrano in ako možno z uporabo klavirja  
**išče samski gospod.**

Naslovi naj se oddajo v upravnistvu  
„Slov. Naroda“.

Priporočava (21—245)

## Kulmbaško sladno pivo

pastérizovano v steklenicah

znano po svojih izvrstnih učinkih.

## Kavčió & Lilleg

v Ljubljani, v Prešernovih ulicah.

## Prodajalna

na dobrem prostoru, v veliki fari ali trgu  
blizu kolodvora, **se išče v najem.**

Ista mora biti prostorna, s skladiščem,  
vsaj dvema sobama in kuhinjo. (1938—1)

Natančneje po dogovoru.  
Ponudbe sprejema in odpošilja na do-  
tičnika upravnistvo „Slov. Naroda“.

Št. 36.206.

## Razglas.

(1937—2)

Inženier gospod Edvard Maier tvrdke Siemens & Halske pričel bo de  
te dni po mestu meriti za zgradbo električne železnice v Ljubljani.

Ker izvrševanje teh del in naprava z istimi v zvezi stoječih potreb-  
nih znamenj in belježek stoji pod javnim varstvom, opozarja se p. n. ob-  
činstvo, naj dotičnih znamenj in bilježek nikari ne poškoduje in omenje-  
nega gospoda inženierja kolikor mogoče podpira.

**Mestni magistrat v Ljubljani**

dn 24. oktobra 1899.

## Vincenc Čamernik

kamnoseški mojster

Slomškove ulice št. 9 LJUBLJANA Slomškove ulice št. 9  
nasproti električne centrale (1731—11)

priporoča p. n. občinstvu za bližajoči se praznik Vseh Svetih svoje

## bogato zalogo nagrobnih kamnov

iz raznolikih marmornatih vrst po najnovejših risarijah. Prevzame izde-  
lovanje rodinskih raket ter spomenikov tudi na zunaj.

Narisi ter načrti so brezplačno na ogled. Znano solidno delo. Nizke cene. Točna postrežba.

## Sukneni oddelek

tyrdke

## Kastner & Öhler, Gradec

razpošilja

štajerski loden iz zajamčeno čiste ovčje volne, stanovitne barve  
gld. 3-35, 3-60, 3-90, 4-25 per m.

volneni loden stanovitne kvalitete gld. 1-55, 2-20 per m.

Nepremočljiv loden za haveloke, zajamčeno čista volna gld. 2-15,  
2-60, 3-40 per m.

Nepremočljivo blago za suknje v najlepših barvah (zakonito zavarovan izdelek.)  
blago za zimske suknje, blago za modne

obleke, črno blago v največji izbiri.  
blago za damske jaquets-plašče in plaščke.

Stalne cene.

Vzorci zastonj, zavitki v vrednosti čez 10 gld. poštne prosti.

(1789—8)

## Glavna slovenska hranilnica in posojilnica

registr. zadruga z neom. zavezo

pisarna v Šelenburgovih ulicah h. št. 3 v Ljubljani

sprejema in izplačuje hranilne vloge in

## obrestuje po 4 1/2 % od dne vložitve do dne vzdige

brez odbitka in brez odpovedi.

Hranilne vloge dobrodelnih, občekoristnih zavodov in vseh slovenskih društev, kakor  
tudi delavcev in poslov cele dežele se obrestujejo po 5 %.

Hranilnične knjižice se sprejemajo kot gotovina, ne da bi se obrestovanje pretrgalo.

(1688—13)

**Dr. M. Hudnik,** predsednik.

## Zahtevajte vselej

Maršner-ov

## češki kakao

ki ga imenitni zdravniki priznavajo za  
najboljšega, in

## češko čokolado

ki je tujim izdelkom vsaj jednaka, ako  
jih ne prekosi. (1823—6)

**A. Maršner, Praga, Kral. Vinohrady.**

Na prodaj v Ljubljani imajo: Jos. Sumi, R. Petrič,  
Ph. Novotny, Ivan Jabačin; v Mariboru: J. Pelikan;  
v Celji: F. Jakovič, Ivan Vrečko.



**Doering milo**  
SOVO.  
(444—29)

Izmej najfinejših  
toaletnih mil  
najcenejše in  
najmilejše.

Za umivanje porabno  
za

## dame

kakor tudi kot  
milo za otroke  
jako priporočljivo.

Povsod na prodaj  
po 30 kr.

## Nagrobnne vence in trakove k vencem

v največji izbiri po najnižjih cenah

priporoča

velaspoštovanjem

(1939—1)

**K. Recknagel.**